

Om skriftspråkstypiska syntaktiska strukturer hos barn: Exemplet *ha*-bortfall och mediala adverbial

Adrian Sangfelt

Institutionen för språk, litteratur och interkultur, Karlstads universitet

Hur går det till när barn börjar använda syntaktiska mönster som vuxna huvudsakligen använder i skriftspråk och inte i talspråk? Finns den grundläggande strukturen i barnens grammatik redan tidigt i deras läs- och skrivutveckling (eller t.o.m. innan utvecklingen börjar), eller lärs själva möjligheten in mycket senare än så? I (1a–b) nedan visar jag två syntaktiska mönster, som hos vuxna är klart mer frekventa i skriftspråk än i talspråk. (1a) innehåller ett exempel på *ha*-bortfall: ett finit hjälpverb *hade* är utelämnat och bisatsens huvudverb (fetstil) står ensamt. (1b) innehåller ett medialt adverbial; tidsadverbialet (understruket) står precis före satsens huvudverb, istället för sist (eller först) i satsen (om mönstrens frekvens i tal och skrift, se Andréasson m.fl. 2004 respektive Sangfelt 2023).

- (1) a. Jag hörde att du **tappat** bort din katt. (jfr (...) att du **hade tappat** bort din katt)
b. Hon hade i tisdags tappat bort sin katt. (jfr (...) tappat bort sin katt i tisdags)

I mitt föredrag presenterar jag en studie av *ha*-bortfall och mediala adverbial hos barn i tre åldersgrupper: till och med 6-årsåldern (talspråk), 9–10-årsåldern (nationella prov i svenska åk 3, skriva) och 12–13-årsåldern (motsvarande nationella prov åk 6). För *ha*-bortfall visar jag att åtminstone 9–10-åringars grammatik verkar identisk med vuxnas, även om mönstret (i deras skriftspråk) kommer att öka i frekvens med åldern. Vissa mediala adverbial påträffas redan hos 3-åriga barn, men mönstret förändras ändå på ett kvalitativt sätt: fler semantiska kategorier verkar kunna placeras medialt ju äldre barnen blir.

Referenser

- Andréasson, M., Karlsson, S., Magnusson, E., & Tingsell, S., (2004). *Har/hade*-bortfall i svenskan: Hur finit är ett naket supinum? I B. Melander, U. Melander Marttala, C. Nyström, M. Thelander & C. Östman (Red.), *Svenskans beskrivning 26. Förhandlingar vid tjugosjätte sammankomsten för svenskans beskrivning*, Uppsala den 25–26 oktober 2002. (s. 67–74).
- Sangfelt, A. (2023). Talspråk, skriftspråk och grammatik: Om placeringen av adverbial i svenska. *Språk och stil NF 32*, 72–103.